

GENERALINIO ADVOKATO
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER IŠVADA,
pateikta 2005 m. birželio 30 d.¹

I — Įžanga

1. Priėmus sprendimą *Foto-Frost*² visi Europos bendrijos valstybių narių teismai prieš paskelbdami Bendrijos aktą negaliojantį turi kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Taigi kyla klausimas, ar ši pareiga, kuri yra išimtinai teismų praktikos kūrinys, nes jos nėra jokiame sutarčių tekste, yra absoliuti ir ar galimi tam tikri nukrypimai.

2. Graikų mitologijoje Sizifas buvo pasmerktas sunkiam darbui – ridenti didelį akmenį į kalno viršūnę, ją pasiekus leisti akmeniui nuriedėti žemyn, leistis akmens ir vėl kilti,

visiškai neatsižvelgiant į akivaizdų jo nuovargį³.

3. Šios baisios bausmės priežastys lieka neatskleistos, bet jos susijusios su tam tikrais įžūliais herojaus poelgiais, kuriuos dievai palaikė iššūkiu savo vyresniesiems⁴.

4. Kaip ir Sizifas, Korinto įkūrėjas ir karalius, nacionalinis teismas yra verčiamas kiekvieną kartą kreiptis su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl Bendrijos teisės akto negaliojimo.

3 — Jau Homero „Iliadoje“ yra tam tikrų nuorodų į vėjų dievo Ajolo sūnų Sizifą „gudriausią žmogų“ (Homeras. „Iliada“, vert. Antanas Dambrauskas, *Vaga*, 1981, Vilnius. VI giesmė, 153 eilutė). Tačiau pirmasis jo kančios aprašymas yra „Odisejos“ XI giesmės 593–600 eilutėse, Ulisui apsilankius Hado karalystėje: „Ten ir Sizifą mačiau aš, vargantį vargą be galo. Plūso su akmeniu jis, plačiai už kraštų įsitvėręs. Net įsirežęs žmogus darbuosi rankom ir kojom, risdamas uolą į kalną, ir kai jau galėjo atrodyt viršų pasiekęs, bemat – pusiausvyrą pameta vargšas, ir kaip griautinis akmuo atgal į pakalnę nudunda. Vėl tada griebiasi darbo, ir visą laiką prakaitas karštas sruvo jo kūnu stambiu, o galva gi dulkesė skęsta“ (Homeras. „Odiseja“, vert. Antanas Dambrauskas, *Vaga*, 1997, Vilnius, p. 160).

4 — Esminė priežastis, dėl kurios Sizifas pateko į nemalonę, – jo plepumas, nes jis Azopui pranešė, kad Dzeusas pagrobė šio dukterį – nimfą Eginą, su kuria jis buvo sukūręs meilės idiliją vienoje iš Egėjo jūros salų. P. Brunel ir A. Bastian. „Sisyphé et son rocher“, *Ed. Du Rocher*, 2004, Monakas, p. 34 ir kt.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 1987 m. spalio 22 d. Sprendimas (314/85, Rink. p. 4199).

5. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra įdomus tuo, kad leidžia sugretinti du elementus, nustatančius teismų galimybes pagal EB 234 straipsnį kreiptis į Teisingumo Teismą ribas.

6. Aplinkybės pagrindinėje byloje leidžia suabejoti, ar tikrai būtina kreiptis į Teisingumo Teismą, nes atsakymas, atsižvelgiant į ankstesnį vienareikšmišką sprendimą, yra akivaizdus.

II — Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

7. Faktinės aplinkybės nėra labai svarbios atsakant į prejudicinį klausimą, todėl nėra kliūčių pateikti kuo glaustesnę jų santrauką.

8. Ieškovas pagrindinėje byloje, muitinės tarpininkas *Gaston Schul Douane – Expeditieur BV* (toliau – *Gaston Schul*), 1998 m. gegužės 6 d. pateikė žaliavinio cukranendrių

cukraus importo iš Brazilijos CIF kaina⁵, didesne nei šio produkto slenkstinė kaina⁶, deklaraciją.

9. Nepateikus atitinkamo prašymo, kompetentinga muitinės tarnyba apskaičiavo papildomus mokesčius, mokėtinus remiantis atitinkamu momentu pasaulinėje rinkoje galiojančia tipine kaina.

10. *Gaston Schul* ginčijo šio apskaičiavimo galiojimą – pirma administracine tvarka, paskui kreipėsi į teismus.

11. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Nyderlandai), kuriam buvo pateiktas ieškinytis ir kurio sprendimas vidaus teisės sistemoje negali būti skundžiamas, sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 234 straipsnio trečiojoje pastraipoje nurodytas nacionalinis teismas privalo pateikti Teisingumo Teismui

5 — Ši sąvoka reiškia prekių kainą, draudimo išlaidas ir transporto išlaidas (kaina, draudimas, frachtas). Muitinės teisėje ji atitinka FOB (*free on board*) kainą, kuri padengia prekių kainą kilmės šalyje kartu su realia transporto ir draudimo kaina iki patekimo į Bendrijos muitinės teritoriją vietas.

6 — Slenkstinė kaina, žemiau kurios gali būti taikomas prekybos apsaugos mechanizmas.

klausimą, kaip toliau nurodytasis, dėl reglamento nuostatų galiojimo, net kai Teisingumo Teismas jau pripažino tam tikras atitinkamas kito panašaus reglamento nuostatas negaliojančias, ar veikiau šis teismas gali netaikyti pirmųjų nuostatų, atsižvelgdamas į jų ir pripažintų esant negaliojančių nuostatų konkrečius panašumus?

2. Ar 1995 m. birželio 23 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1423/95, nustatančio išsamias cukraus sektoriaus produktų, išskyrus melasą, importo įgyvendinimo taisykles, 4 straipsnio 1 ir 2 dalys yra negaliojančios, nes numato, kad šiame straipsnyje nurodytas papildomas mokestis turi būti iš esmės nustatytas remiantis tipine kaina Reglamento (EB) Nr. 1423/95 1 straipsnio 2 dalies prasme ir, be to, šis mokestis turi būti apskaičiuojamas remiantis atitinkamos siuntos CIF importo kaina tik importuotojui dėl to pateikus prašymą?⁶

organizavimo cukraus sektoriuje⁷, iš dalies pakeisto 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 3290/94 dėl žemės ūkio sektoriuje būtinų pritaikomųjų pataisų ir pereinamojo laikotarpio priemonių, kad būtų įgyvendintos daugiašalių derybų dėl prekybos Urugvajaus raunde sudarytos sutartys⁸ (toliau – pagrindų reglamentas), 15 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad importo kainos, į kurias būtina atsižvelgti taikant papildomą importo muitą, nustatomos remiantis konkrečios prekių siuntos CIF importo kainomis.

13. CIF importo kainos tuo tikslu tikrinamos remiantis to produkto tipinėmis kainomis pasaulinėje rinkoje arba Bendrijos importo rinkoje.

III — Teisinis pagrindas

A — Dėl pareigos pateikti prašymą taikyti CIF importo kainą

12. 1981 m. birželio 30 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1785/81 dėl bendro rinkos

14. Pažymėtina, kad dabartinė pagrindų reglamento 15 straipsnio 3 dalies redakcija yra viena iš pastangų suderinti Bendrijos teisės aktus su Sutarties dėl žemės ūkio, kurią Bendrija pagal EB sutarties 228 straipsnį (po pakeitimo – EB 300 straipsnis) sudarė daugiašalių derybų dėl prekybos Urugvajaus raunde, nuostatomis.

⁷ — OJ L 177, p. 4.

⁸ — OJ L 349, p. 105.

15. Be kitų specialių apsaugos normų, Sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnio 1 dalies b punktu visoms Pasaulio prekybos organizacijos valstybėms narėms yra suteikiama galimybė tam tikriems produktams nustatyti papildomus importo mokesčius, jei kaina, kuria jie patenka į jos muitinės teritoriją, „nustatyta atitinkamos siuntos CIF importo kainos, išreikštos vietine valiuta, pagrindu“, yra mažesnė už slenkstinę kainą (taikant Bendrijos teisės aktų terminiją – orientacinę kainą).

18. Šiuo atveju siekiant įrodyti deklaruotos kainos tikrumą prie prašymo turi būti pridėti tam tikri dokumentai (pirkimo–pardavimo sutartis, draudimo sutartis ir vežimo sutartis (arba važtaraštis), sąskaitos, kilmės sertifikatas); užstatą sudaro suma, lygi papildomiems mokesčiams, kurie turėtų būti sumokėti, jei būtų apskaičiuoti remiantis prekės tipine kaina. Importuotojas šią sumą susigražina, kai įrodo, kad prekes pardavė tokiomis sąlygomis, kokios patvirtina nagrinėjamų kainų tikrumą.

16. Komisija ši pagrindų dokumentą įgyvendino priimdama 1995 m. birželio 23 d. Reglamentą (EB) Nr. 1423/95, nustatanti išsamias cukraus sektoriaus produktų, išskyrus melasą, importo įgyvendinimo taisykles⁹.

19. Taigi iš 1 dalies reikia daryti išvadą, kad jei nėra tokio prašymo, importo suma, į kurią atsižvelgiama nustatant papildomą mokesį, yra tipinė kaina.

B — Dėl galimybės ištaisyti padėtį, susidariusią iš pradžių nepateikus prašymo

17. Pagal Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalis siuntos CIF importo kaina, į kurią būtina atsižvelgti apmokestinant papildomu mokesčiu, laikoma tipine kaina. Tačiau importuotojui padavus prašymą taikoma CIF importo kaina, jei ji yra didesnė už atitinkamą tipinę kainą.

20. Nuostatos, susijusios su muitinės deklaracijos pakeitimu, yra įtvirtintos Bendrijos muitinės kodekse¹⁰. 65 straipsnio antrosios

9 — OJ L 141, p. 16.

10 — Nustatytas 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2913/92 (OJ L 302, p. 1).

pastraipos c punkte neleidžiama daryti jokių pakeitimų po to, kai muitinė išleido prekes.

24. Byla buvo paskirta nagrinėti Didžiajai kolegijai. Tačiau, nors iškilęs klausimas akivaizdžiai yra labai svarbus, posėdžio nebuvo.

21. To paties kodekso 220 straipsnyje leidžiama, kad muitinės skola atsirastų *a posteriori* vėliausiai per dvi dienas nuo tos dienos, kai muitinė sužinojo, jog atitinkamu momentu skola muitinei nebuvo įtraukta į apskaitą arba ji buvo įtraukta į apskaitą nurodžius mažesnę už teisiškai privalomą sumokėti pinigų sumą. Paskesnis įtraukimas į apskaitą neatliekamas, jeigu teisiškai privaloma sumokėti muito suma nebuvo įtraukta į apskaitą dėl muitinės padarytos klaidos, kurios, yra pagrindo manyti, asmuo, privalėjęs sumokėti tokią pinigų sumą, negalėjo nustatyti, veikdamas sąžiningai ir laikydamasis visų galiojančių teisės aktų nuostatų, susijusių su muitinės deklaracijos pateikimu (2 dalies b punktas).

V — Teisingumo Teismui pateiktų klausimų nagrinėjimas

25. Pirmuoju pateiktu klausimu *College van Beroep* siekia sužinoti, ar, kalbant apie EB 234 straipsnio trečiąją pastraipą, tokia ypatinga „aiškaus teisės akto teorijos“ reikšmė, kuri nurodyta sprendime *Cilfit ir kt.*¹¹, turi būti taikoma Bendrijos akto galiojimo atžvilgiu.

IV — Procesas Teisingumo Teisme

22. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kancelijai buvo pateiktas 2003 m. lapkričio 4 dieną.

26. Antrasis klausimas yra skirtas konkrečiai Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalių atitikčiai Bendrijos teisės sistemos normoms, turinčioms aukštesnę teisinę galią.

23. Pastabas pateikė Nyderlandų vyriausybė ir Komisija.

27. Atrodo, kad geriau būtų pakeisti Teisingumo Teismui pateiktų klausimų tvarką ir

¹¹ — 1982 m. spalio 6 d. Sprendimas (282/81, Rink. p. 3415).

pradėti nuo antrojo, nes atsakymas į jį nedelsiant reikalingas pagrindinei bylai išspręsti.

importo kaina, į kurią reikia atsižvelgti siekiant apmokestinti papildomu mokesčiu, yra tipinė kaina. CIF kaina įvežant į muitinės teritoriją, jei ji yra didesnė už atitinkamą tipinę kainą, taikoma tik suinteresuotajam asmeniui iš anksto padavus prašymą.

A — *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

28. Nyderlandų vyriausybė, Komisija ir pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sutinka, kad Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalys negalioja; jie nemato jokio esminio skirtumo tarp šių nuostatų ir 1995 m. birželio 28 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1484/95, nustatančio išsamias papildomų importo muitų sistemos taikymo taisykles ir papildomus importo muitus paukštienos bei kiaušinių sektoriams bei kiaušinių albuminui ir panaikinančio Reglamentą Nr. 163/67/EEB¹², 3 straipsnio 1 ir 3 dalies nuostatų. Šios nuostatos buvo pripažintos negaliojančios 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimu *Kloosterboer Rotterdam*¹³.

30. Reglamento Nr. 1484/95 3 straipsnio 1 ir 3 dalių nuostatos, kurios buvo pripažintos negaliojančios, taip pat nustato, kad CIF importo kainomis gali būti remiamasi, jeigu importuotojas dėl to pateikia oficialų prašymą su pagrindžiančiais dokumentais, o visais kitais atvejais turi būti atsižvelgiama į tipinę kainą, kuri taip tapo bendra taisykle¹⁴.

31. Kaip jau minėjau¹⁵, pareiga pateikti aiškų prašymą nustatant mokėtinus papildomus importo mokesčius taikyti CIF kainą negalioja dėl dviejų priežasčių:

— ji iš dalies pakeistame 1975 m. spalio 29 d. Tarybos reglamente (EEB)

12 — OI L 145, p. 47.

13 — C-317/99, Rink. p. I-9863.

14 — Nurodyto sprendimo *Kloosterboer Rotterdam* 31 punktas.

15 — 2001 m. gegužės 2 d. išvada nurodytoje byloje *Kloosterboer Rotterdam*.

Nr. 2777/75¹⁶ dėl bendro paukštienos rinkos organizavimo neturi pakankamo pagrindo

— antra, jos pažeidžia Sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnio 1 dalies b punktą ir 5 dalį, kuria yra leidžiama nustatyti papildomą mokestį, jeigu kaina, kuria to produkto importuojamas kiekis gali patekti į muitinės teritoriją, *nustatyta* atitinkamos siuntos *CIF importo kainos*, išreikštos vietine valiuta, *pagrindu*, krinta žemiau slenkstinės kainos¹⁹.

— ir ja yra pažeidžiama Urugvajaus raundo Sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnio 1 dalis¹⁷.

33. Be to, Komisija Teisingumo Teisme pripažino, kad pradėjo procedūrą, būtiną ginčijamai nuostatai pakeisti.

32. Tos pačios dvi priežastys lemia Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalių negaliojimą¹⁸, nes:

34. Iš to, kas išdėstyta, neabejotinai reikia daryti išvadą, kad Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalys negalioja dėl tos pačios priežasties kaip ir nuostata, dėl kurios buvo priimtas sprendimas *Kloosterboer Rotterdam*. Taigi turi kilti tos pačios pasekmės, t. y. nuostata turi būti pripažinta negaliojanti.

— pirma, jos pažeidžia iš dalies pakeisto atitinkamo pagrindų reglamento, t. y. Reglamento Nr. 1785/81, 15 straipsnio 3 dalį, pagal kurią importo kainos, kuriomis remiantis nustatomas papildomas mokestis, kyla iš atitinkamos siuntos CIF kainos,

B — *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

16 — OL L 282, p. 77.

17 — Sutartis, esanti Sutarties, įsteigiančios Pasaulio prekybos organizaciją, IA priede ir Bendrijos vardu patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, p. 1).

18 — Kuris iš esmės atspindi tik vieną neatitikimą, susijusį su tarptautine sutartimi, kurios turinį atitinka pagrindų reglamentas.

35. Įsitikinęs, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas negalioja, galėčiau į šį

19 — Lygi atitinkamo produkto vidutinei tipinei kainai.

pirmąjį klausimą neatsakyti, nes paskesnis jo nagrinėjimas yra visai nenaudingas. Jį nagrinėjant kyla pavojus iškreipti Teisingumo Teismo funkciją – bendradarbiauti su nacionaliniais teismais siekiant skatinti valstybėse narėse vienodai taikyti Bendrijos teisę, o ne rengti patariamąsias nuomones bendrais ar hipotetiniais klausimais²⁰.

nacionalinio teismo atsakomybė pagal Bendrijos teisę. Taigi toks sušvelninimas būtų visiškai suderinamas su geru teisingumo administravimu Europos Sąjungoje.

37. Apibendrinamas manau, kad Teisingumo Teismas turėtų atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo pirmąjį klausimą, taip parodydamas išskirtinę drąsą ir atsakomybės suvokimą²¹.

36. Tačiau toks požiūris atrodo pernelyg formalus ir menkai suderinamas su pedagoginio pobūdžio Teisingumo Teismo elgesiu, sukurtoje gausioje praktikoje paskatinusiu tiksliau apibrėžti Teisingumo Teismo jurisdikciją priimti prejudicinius sprendimus. Net darydamas prielaidą, kad tuo atveju, kai nėra pagrįstų abejonų dėl teisės akto galiojimo, nes teismo praktikoje yra atitinkamų precedentų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančiam teismui nereikia žinoti pareigos pateikti prejudicinį klausimą dėl galiojimo taikymo ribų, dilema, su kuria jis susiduria pagrindinėje byloje, nėra hipotetinio pobūdžio. Nėra absurdiška prielaida, esą *College van Beroep* savo antrąjį klausimą suformulavo, kad išvengtų būtinybės teikti naują prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jei Teisingumo Teismas be išlygų patvirtintų daug kartų pabrėžtą pareigą prieš pripažįstant Bendrijos aktą negaliojantį visais atvejais kreiptis į jį. Šią pareigą sušvelninus būtų gerokai sutrumpintas procesas ir patvirtinta

38. Tiek Nyderlandų vyriausybė, tiek Komisija mano, kad Teisingumo Teismas turi išimtinę jurisdikciją Bendrijos institucijų aktą pripažinti negaliojantį. Jos atsargiai vertina mintį sprendime *Cilfit ir kt.* leidžiamą išimtį taikyti ir galiojimo klausimų srityje, nes, jų nuomone, tai turi daugiau trūkumų nei pranašumų.

39. Nyderlandų vyriausybė pažymi pavojų, kad tam tikrų valstybių narių teismų pozicija gali būti labai skirtinga ir kels grėsmę Bendrijos teisės sistemos vientisumui bei

20 — 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921) 12 punktas ir 2002 m. kovo 21 d. Sprendimo *Ciwa Anlagen* (C-451/99, Rink. p. I-3193) 26 punktas.

21 — Šiuo atžvilgiu negaliu susilaikyti nepacitavęs eilučių, kuriomis Š. Bodleras pradėjo „Piktybės gėlių“ XI eilėraštį „Le Guignon“: „Tokiai sunkiai naštai pakelti reikia tavo drąsos, Sizife“ (Ch. Baudelaire, „Les fleurs du mal“, XI, *Gallimard. La Pléiade*, Paryžius, 1975, p. 17).

jos reikalaujamam teisiniam saugumui. Be to, ji primena, kad nacionalinis teismas yra įgaliotas tam tikromis sąlygomis imtis laikinųjų priemonių siekiant sustabdyti Bendrijos akto, kurį jis laiko negaliojančiu, poveikį.

kitokia ir kai didelė dalis tikslų, nulėmusių prejudicinę procedūrą pagrįsto bendradarbiavimo įtvirtinimą, dar nebuvo pasiekta, – galiojančių principų pakeitimą.

40. Komisija lygina argumentus už sprendimo *Foto-Frost*²² keitimą ir prieš jį bei pažymi, kad argumentai prieš keitimą yra labiau įtikinami.

43. Prieš nagrinėjant, kiek bylos teisinis ir faktinis pagrindas leidžia nustatyti naują minėto Teisingumo Teismo išimtinės jurisdikcijos principo išimtį, pirmiausia reikia apžvelgti teismo praktiką.

41. Akivaizdu, kad klausimas yra svarbus, nes jei atsakymas bus teigiamas, gerokai pasikeis teismų praktika. Jei būtų pripažinta, kad tokiais atvejais, koks pagrindinėje byloje, nacionaliniai teismai gali pripažinti, kad tam tikri Bendrijos aktai negalioja, tai reikštų Teisingumo Teismo išimtinės jurisdikcijos, kurią jis šioje srityje pasiliko minėtame sprendime *Foto-Frost*, pabaigą.

1) Sprendimo *Cilfit ir kt.* nagrinėjimas ir kritika

42. Taigi siekiant rasti tinkamą sprendimą turi būti išnagrinėta, ar *College van Beroep* nagrinėjamos bylos faktinės aplinkybės ir teisinis pagrindas pateisina teismų praktikoje nuo devintojo dešimtmečio – laikotarpio, kai Europos Sąjungos geopolitinė padėtis buvo

44. EB 234 straipsnis Teisingumo Teismo ir valstybių narių teismų bendradarbiavimo mechanizmą reglamentuoja taip, kad pagal šio straipsnio antrąją pastraipą nacionaliniai teismai gali pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus, o pagal jo trečiąją pastraipą, jei jų sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiami, jie turi kreiptis su šiais klausimais į Teisingumo Teismą.

45. Nagrinėdamas ginčus, su kuriais jam teko susidurti, Teisingumo Teismas patikslin-

22 -- Nurodytas sprendimas.

no šio principo taikymo sritį: pirma, jis tiksliau apibrėžė šią nacionalinių teismų, kurių sprendimas negali būti apskundžiamas, pareigą, atrodančią besąlygišką; antra, jis išskyrė nagrinėjamo dalyko teisinę tvarką, atsižvelgiant į tai, ar klausimas susijęs su Bendrijos akto aiškinimu, ar galiojimu.

46. Kalbant apie nacionalinių teismų, kurių sprendimas negali būti apskundžiamas, pareigą, Bendrijos teismų praktikoje nuostatos griežtumas buvo sušvelnintas keliais atžvilgiais, nustačius tam tikras išimtis, kurios bus nurodytos toliau, kad būtų geriau suprantama šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą reikšmė.

47. Pirma, sprendime *Da Costa en Schaake ir kt.*²³ Teisingumo Teismas nustatė šio reikalavimo ribą, atleisdamas nacionalinius teismus nuo jų pareigos vykdymo, kai pateikiamas klausimas yra materialiai tapatus klausimui, dėl kurio analogiškoje byloje jau yra priimtas prejudicinis sprendimas²⁴. Ši teorija grindžiama nuomone, kad Teisingumo Teismui išaiškinus Bendrijos nuostatą netenka prasmės pareigą jam pateikti naujus klausimus dėl tos pačios normos išaiškinimo²⁵.

48. Šiuo atžvilgiu, t. y. siekiant apriboti nacionalinių teismų, kurių sprendimas negali būti apskundžiamas, pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniu klausimu, ypatingas dėmesys atkreiptinas į sprendimą *Cilfit ir kt.*, kuriame atvejų, kada šie teismai yra atleidžiami nuo pareigos kreiptis į Teisingumo Teismą pagalbos, sąrašas yra papildomas atvejais, kai Teisingumo Teismas išsprendė nagrinėjamą teisės klausimą kitokio pobūdžio procese, net jei „bylos klausimai nėra visiškai tapatūs“²⁶. Be to, nuo šio sprendimo priėmimo prie tokių atvejų priskiriami atvejai, kai aukščiausi valstybių narių teismai nemano, kad išaiškinimo klausimas yra svarbus bylai²⁷, ir kai tinkamas Bendrijos teisės taikymas yra toks akivaizdus, jog dėl to negali kilti jokių pagrįstų abejonių dėl iškilusio klausimo sprendimo būdo. Galiausiai Teisingumo Teismas reikalauja, kad prieš nusprenddamas, jog tai yra toks atvejis, nacionalinis teismas būtų įsitikinęs, kad tai yra taip pat akivaizdu kitų valstybių narių teismams ir Teisingumo Teismui²⁸.

49. Išsamiau nagrinėjant praktinius sprendimo *Cilfit ir kt.* aspektus paaiškėja, kad griežtai laikydamasis jo nustatytų principų nacionalinis teismas turėtų imtis empirinio

23 — 1963 m. kovo 27 d. Sprendimas (28/62–30/62, Rink. p. 59).

24 — Ten pat, p. 76.

25 — Ten pat, p. 75.

26 — Nurodyto sprendimo 14 punktas.

27 — Ten pat, 10 punktas.

28 — Ten pat, 16 punktas.

kitų 24 valstybių narių teisės sistemų nagrinėjimo, kad įsitikintų, jog visi kitų valstybių teismai patvirtins tinkamą Bendrijos normų taikymą.

atitinkantis realybės ir jo priėmimą nulėmusių istorinių tikslų, t. y. nutraukti pernelyg dažną aiškaus akto teorijos taikymą tam tikruose valstybių narių teismuose, kurių sprendimai negali būti apskundžiami.

50. Be to, sprendime *Cilfit ir kt.* buvo pabrėžti aiškinimo srities reikalavimai, susiję su Bendrijos teisei būdingais požymiais: pirma, joje yra vartojama sava terminija ir ji ne visada atitinka tas pačias sąvokas skirtingose nacionalinėse teisėse²⁹; antra, kiekviena nuostata turi būti nagrinėjama savo kontekste ir aiškinama atsižvelgiant į visas atitinkamas nuostatas, jos tikslus ir raidą³⁰.

53. Tai, kad iš tikrųjų buvo neįmanoma taikyti „metodo *Cilfit*“, padeda suprasti, kad tais retais vėlesniais atvejais, kai buvo remiamasi šiuo metodu, Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui tik primindavo formuluoję, jog tinkamas Bendrijos teisės taikymas turi būti toks akivaizdus, kad dėl to „negali kilti jokių pagrįstų abejonių“³². Įdomu, kad Teisingumo Teismas visiškai nemini išankstinės sąlygos, pagal kurią nacionalinis teismas turi įsitikinti, jog kitų valstybių narių teismai ir pats Teisingumo Teismas ginčijamą nuostatą supranta visiškai vienodai.

51. Sprendime *Cilfit ir kt.* taip pat buvo atkreiptas dėmesys į Bendrijos teisės, rašomos keliomis kalbomis, kurių dabar yra 20, daugiakalbystę ir aiškiai priminta, kad versijos skirtingomis kalbomis turi vienodą galią³¹.

52. Todėl siūlomo „patikrinimo“ buvo neįmanoma įgyvendinti tuo laiku, kai jis buvo nustatytas, o 2005 metais jis pasirodė ne-

54. Toks nutylėjimas, atsiradęs ne dėl aplaidumo, yra ir „Informacijoje dėl nacionalinių teismų prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo“ – tiek jos ankstesnėse, tiek naujausioje redakcijoje³³. Pirmojoje šis reikalavimas nėra minimas, šiuo atžvilgiu nėra

29 — Ten pat, 19 punktas.

30 — Ten pat, 20 punktas.

31 — Ten pat, 18 punktas.

32 — 2001 m. gegužės 17 d. Sprendimo *TNT Traco SpA* (C-340/99, Rink. p. I-4109) 35 punktas ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler* (C-224/01, Rink. p. I-10239) 118 punktas.

33 — Atitinkamai 1996 m. birželio 18 d. ir 2005 m. kovo 8 d. Teisingumo Teismo informacija.

jokios nuorodos ir naujųjų gairių 11–14 punktuose, susijusiuose su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl išaiškinimo.

daugybės kalbinių versijų buvimas yra dar viena priežastis aiškinant Bendrijos nuostatas ne taikyti tik pažodinį aiškinimo metodą, o daugiau svarbos teikti ES sutarties bendram kontekstui ir struktūrai bei jos dalykui ir tikslui³⁵.

55. Nors šie patarimai yra visiškai informacinio pobūdžio ir neturi jokio norminamojo poveikio, vis dėlto atrodo keista, kad Teisingumo Teismas visada griežtai vertina šį reikalavimą, nors pats patarimuose, kuriuos dosniai dalija nacionaliniams teismams, siekdamas pagerinti prejudicinę procedūrą pagrįsto bendradarbiavimo mechanizmą, nedaro net ir trumpas nuorodos į šiuos reikalavimus. Jei iš tikrųjų jis šiam reikalavimui teiktų tiek svarbos, kiek sprendime *Ciflit ir kt.*, būtų logiška, kad jis paskelbtų savo požiūrį, ypač tokio pobūdžio dokumentuose.

57. Ir generalinis advokatas A. Tizzano savo išvadoje byloje *Lykkeeskog*³⁶ pasirinko tokį sprendimo *CILFIT ir kt.* aiškinimą, kad nacionalinis teismas, prieš nusprenddamas, jog nėra jokių pagrįstų abejonių, turi būti ypač atsargus.

56. Džiaugiuosi matydamas, kad kiti generaliniai advokatai pritaria mano nuomonei. Konkrečiai kalbant, generalinis advokatas F. Jacobs savo išvadoje byloje *Wiener Sl*³⁴ pažymėjo, kad sprendimas *Ciflit ir kt.* iš tikrųjų negali įpareigoti nacionalinių teismų bet kokios Bendrijos nuostatos nagrinėti visomis Bendrijos oficialiosiomis kalbomis – šiuo metodu pats Teisingumo Teismas naudojasi retai, nors ir turi šiam tikslui labiau pritaikytą infrastruktūrą. Priešingai,

58. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus, Teisingumo Teismas turi prisiimti atsakomybę ir persvarstyti sprendimą *Ciflit ir kt.* arba bent jau patikslinti jo turinį, kad jis atitiktų laikotarpio reikalavimus, nes tik mažiau griežtas sprendimo aiškinimas atitiktų teismų bendradarbiavimo reikalavimus; šiuo požiūriu reikia atsižvelgti į tai, kad nuo 1983 m. Bendrijos teisės išmanymo lygis nacionaliniuose teismuose gerokai pakilo. Po

34 — Kurioje buvo priimtas 1997 m. lapkričio 20 d. Sprendimas (C-338/95, Rink. p. I-6495).

35 — Išvados byloje, minėtoje 34 išnašoje, 65 punktas.

36 — 2002 m. birželio 4 d. Sprendimas (C-99/00, Rink. p. I-4839), ypač žr. išvados 75 punktą.

22 taikymo metų reikia peržiūrėti teismų praktiką, kuri aiškiai apibrėžtu Bendrijos istorijos laikotarpiu atliko savo užduotį, bet nebeatitinka Bendrijos teisės sistemos raidos.

mas *Foto-Frost* atėmė iš nacionalinių teismų, kurių sprendimai pagal nacionalinę teisę gali būti apskundžiami, „igaliojimus Bendrijos teisės aktus pripažinti negaliojančius“³⁸.

59. Be to, argumentai, susiję su numatomu bylų Teisingumo Teisme padaugėjimu įstojus naujoms valstybėms ir jo apkrovimu dėl sprendimo *Cilfit ir kt.* griežto taikymo, palaiko sprendimus, kuriais tam tikra kompetencija vėl būtų suteikta nacionaliniams teismams. Iš esmės pertvarkius prejudicinę procedūrą pagrįstą bendradarbiavimą, tinkamai aiškinant EB 234 straipsnį greičiausiai būtų padėta Teisingumo Teismui dėmesį sutelkti į bylas, kuriose keliamas bendros svarbos klausimas, ir tai būtų palankiau jo paties praktikai³⁷.

61. Šio sprendimo motyvai yra tokie žinomi, kad jų nereikia kartoti; pakanka tik priminti bendrais bruožais.

2. Sprendimo *Foto-Frost* teorija

60. Teisingumo Teismas pakeitė nacionalinių teismų, numatytų EB 234 straipsnio antrojoje pastraipoje, galimybę kreiptis su prejudiciniu klausimu, tam tikrais atvejais pavertęs ją pareiga, panašia į teismų, kurių sprendimas negali būti apskundžiamas, pareigą. Konkrečiau kalbant, minėtas spren-

62. Visų pirma Teisingumo Teismas nurodo pavojų, kad valstybių narių teismai gali esant pripažinti negaliojančius skirtingus Bendrijos aktus ir tai gali pakenkti Bendrijos teisės sistemos vientisumui, pažeidžiant pagrindinį teisinio saugumo reikalavimą³⁹; toliau jis nurodo Sutartyje nustatytos teisminės apsaugos sistemos, kurioje teisėtumo priežiūra Europos Sąjungoje yra patikėta Teisingumo Teismui, darnumą⁴⁰; galiausiai jis tvirtina, kad pagal Protokolo dėl Teisingumo Teismo statuto 20 straipsnį Teisingumo Teismui labiau tinka priimti sprendimą dėl šių aktų

37 — Nurodytos išvados byloje *Wiener SF* 62 punkte pritariama šiam kriterijui.

38 — Nurodyto sprendimo 15 punktas.

39 — Ten pat.

40 — Ten pat, 16 punktas.

galiojimo, nes ši nuostata suteikia institucijoms teisę ginti savo teisės aktų galiojimą⁴¹ Liuksemburge nagrinėjamosiose bylose.

reglamentą, galiojimą. Be jokios abejonės, reikalavimai, taikomi tariamai negaliojančio akto galiojimui sustabdyti, griežtai riboja šią galimybę; iš esmės reikia, kad nacionalinis teismas turėtų rimtų abejonių dėl šio akto galiojimo, būtų būtina greitai reaguoti, prašymą pateikusias asmeniui gręstų rimta ir neatitaisoma žala ir būtų tinkamai atsižvelgta į Bendrijos interesus⁴⁶.

63. Taip pat pažymėtina, kad sprendimas *Hoffmann-La Roche*⁴², priimtas prieš sprendimą *Foto-Frost*, atleido nacionalinį teismą nuo pareigos kreiptis į Teisingumo Teismą su procedūroje dėl laikinųjų apsaugos priemonių kilusiu klausimu dėl išaiškinimo arba galiojimo, jei šalys turi galimybę pradėti bylos nagrinėjimą iš esmės, kai laikinai išspręstas klausimas gali būti peržiūrėtas ir dėl jo gali būti pateiktas prejudicinis klausimas⁴³. Reikia pažymėti, kad sprendime *Foto-Frost* taip pat yra sutinkama su tokiu atveju kaip su vienintele pareigos pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl galiojimo (19 punktas) išimtimi, tačiau, kitaip nei daro generalinis advokatas F. Mancini savo išvadoje⁴⁴, jame visiškai nesiremiamą sprendimu *Hoffmann-La Roche*.

65. Vėlesnėje teismų praktikoje dar buvo papildytas atvejų, kai gali būti paskirtos laikinosios priemonės, kartu pateikiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą, sąrašas. Pavyzdžiui, pagal sprendimą *Atlanta Frucht-handels-gesellschaft ir kt.*⁴⁷ EB 249 straipsnis neatima iš nacionalinių teismų įgaliojimų taikyti laikinąsias priemones siekiant sutvarkyti ar reglamentuoti teisesines situacijas arba teisinius santykius, pažeistus nacionaliniu aktu, grindžiamu Bendrijos reglamentu, kurio galiojimas yra ginčijamas.

64. Savo ruožtu sprendime *Zuckerfabrik Süderdithmarschen ir Zuckerfabrik Soest*⁴⁵ nacionaliniams teismams buvo pripažinta galimybė nurodyti sustabdyti nacionalinio administracinio akto, priimto pagal Bendrijos

3. Pagrindinė byla atsižvelgiant į sprendimus *Cilfit ir kt.* ir *Foto-Frost*

66. Priminus šias prielaidas reikia išnagrinėti, ar susidūręs su akivaizdžiu ginčijamu Bendrijos akto negaliojimu *College van*

41 — Ten pat, 18 punktas.

42 — 1977 m. gegužės 24 d. Sprendimas (107/76, Rink. p. 957).

43 — Nurodyto sprendimo *Hoffmann-La Roche* 6 punktas.

44 — Išvada byloje *Foto-Frost* (Rink. 1987, p. 4211), ypač 6 punkto antroji pastraipa.

45 — 1991 m. vasario 21 d. Sprendimas (C-143/88 ir C-92/89, Rink. p. I-415).

46 — Ten pat, 33 punktas.

47 — 1995 m. lapkričio 9 d. Sprendimas (C-465/93, Rink. p. I-3761).

Beroep gali pripažinti jį esant negaliojanti, remdamasis aiškaus akto teorija pagal sprendimą *Cilfit ir kt.*, nors sprendimas *Foto-Frost* jį įpareigoja kreiptis į Teisingumo Teismą su klausimu dėl galiojimo. Kad būtų pripažinta ši tam tikrų doktrinos atstovų iškelta galimybė⁴⁸, turi būti tenkinamos sprendimo *Cilfit ir kt.* sąlygos, tačiau neturi būti griaujami sprendimo *Foto-Frost* pagrindai.

67. Iš esmės buvo įrodyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas susidūrė su norma, kurios turinys – labai panašiam laikui ir materialiniame kontekste – sutampa su nuostatos, kuri sprendime *Kloosterboer Rotterdam*⁴⁹ buvo pripažinta negaliojanti, turiniu; taigi, kitais žodžiais kalbant apie sprendimą *Cilfit ir kt.*, teisingas Bendrijos teisės taikymas yra toks akivaizdus, kad atsakymo į kilusį klausimą atžvilgiu dėl to negali kilti jokių pagrįstų abejonių. Nors formaliai tai yra atskiras Bendrijos aktas, galima remtis sprendimo *Da Costa en Schaake ir kt.* teorija, nes sprendimas *Kloosterboer Rotterdam* taip pat buvo priimtas byloje pagal EB 234 straipsnį.

68. Taigi neatrodo absurdiška teigti, kad klausimai dėl Reglamento Nr. 1484/95 3 straipsnio 1 ir 3 dalių, ginčijamų byloje *Kloosterboer Rotterdam*, galiojimo ir Reglamento Nr. 1423/95 4 straipsnio 1 ir 2 dalių galiojimo, dėl kurio yra pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, „materialioju požiūriu yra tapatūs“ sprendimo *Da Costa en Schaake ir kt.*⁵⁰, pagal kurį Nyderlandų teismas neprivalo pateikti klausimo Teisingumo Teismui, prasme.

69. Be to, visi šie dviejų bylų sutapimai sustiprina nuojautą, kad panašioje situacijoje joks nacionalinis teismas neturės abejonių dėl teisingo Bendrijos teisės taikymo, ypač dėl to, kad abiejose bylose ginčijamų straipsnių negaliojimo priežastis yra ta pati – Komisijos įgaliojimų viršijimas⁵¹.

70. Taigi tai yra paskutinė iš situacijų, numatytų sprendime *Cilfit ir kt.*, nes yra ankstesnis paties Teisingumo Teismo sprendimas, kuriame pripažįstamas nuostatos, tapачios pagrindinėje byloje ginčijamai nuostatai, neteisėtumas, ir tai tenkina griežčiau-

48 — Pavyzdžiui, žr. J.-F. Couzinet. „Le renvoi en appréciation de validité devant la Cour de Justice des Communautés européennes“, *Revue trimestrielle de droit européen*, 1976, p. 660 ir kt., ypač p. 662.

49 — Nurodytas sprendimas.

50 — Minėtas šios išvados 47 punkte.

51 — Nurodyto sprendimo *Kloosterboer Rotterdam* 29 punktus.

sius aiškinimo reikalavimus pagal aiškaus akto teoriją, t. y. tuos, kurie neleidžia jokio kitokio aiškinimo⁵².

joks valstybės narės teismas nuo šio kriterijaus nenutols. Be to, bylos aplinkybės iki minimumo sumažina, net visiškai panaikina, pavojų, kad nacionaliniai teismai priims nesuderinamus sprendimus.

71. Pagrindinėje byloje Bendrijos normos negaliojimas atitinka sprendime *Cilfit ir kt.* nustatytus kriterijus.

72. Tačiau šios aplinkybės nepakanka, kad Nyderlandų teismui būtų leista nepateikus įprasto prašymo priimti prejudicinį sprendimą pripažinti šios normos trūkumus, nes jis turi veikti atsižvelgdamas taip pat ir į sprendimo *Foto-Frost* mintį.

73. Pirma, kalbant apie vienodo Bendrijos teisės taikymo užtikrinimą, nacionalinio teismo priimtas sprendimas dėl negaliojimo mus dominančiu atveju, kai yra susiduriama su sprendimu, panašiu į Teisingumo Teismo sprendimą, visiškai negali sukelti pavojaus pažeisti Bendrijos teisės vientisumą.

74. Manau, jog, atsižvelgiant į bylos ypatumus, kurie, be abejo, būdingi nedaugeliui bylų, neteisėtumas yra toks akivaizdus, kad

75. Antra, kalbant apie Sutarties sukurtos teisminės apsaugos sistemos darnumą, iš sprendimo *Foto-Frost* 16 ir 17 punktų matyti, kad Teisingumo Teismas suteikė sau išimtinę jurisdikciją panaikinti Bendrijos institucijų aktus ir kad įgaliojimai, kurie yra jam suteikti pagal EB 230 straipsnį, turi būti papildyti įgaliojimu pripažinti šių aktų negaliojimą, kai toks klausimas iškeliamas nacionaliniame teisme. Taigi atrodo neginčijama, kad istoriniu laikotarpiu, 1987 m., Teisingumo Teismas nenori dalytis šia prerogatyva su nacionaliniais teismais, nepaisant EB 234 straipsnio formuluotės; pagal šį straipsnį jiems aiškiai yra pavedama ši užduotis ir kreiptis su prejudiciniu klausimu įpareigojami tik tie teismai, kurių sprendimas negali būti apskundžiamas ir su kuriais yra susijęs tikrasis skirtingo Bendrijos teisės taikymo pavojus.

76. Be to, ankstesnis sprendimas *Foto-Frost* patvirtino kiekvieno Bendrijos akto galiojimo prezumpciją, kol Teisingumo Teismas jo

52 — Dėl skirtingų aiškinimų ir jų skirtingo griežtumo kalbant apie šį reikalavimą sprendime *CILFIT ir kt.* žr. K. Lenaerts, „L'arrêt Cilfit“, *Cahiers de droit européen*, 1983, p. 471 ir kt., ypač p. 497.

nepripažino negaliojančio⁵³; taigi akivaizdus akto neteisėtumas reiškia, kad šiuo požūriū yra Teisingumo Teismo sprendimas⁵⁴.

77. Trečia, mintis, kad Teisingumo Teismas laikosi geriausių pozicijų sprendimui dėl Bendrijos aktų galiojimo priimti, atsižvelgiant į tai, kad jo statuto 20 straipsnis leidžia Bendrijos institucijoms įstoti į bylą šių aktų galiojimui apginti⁵⁵, atrodo kritikuotina, nes nacionalinėse procesinėse normose lyg ir nėra kliūčių tam, kad atitinkama institucija dalyvautų teisme, kai yra ginčijamas vieno iš jos aktų galiojimas, nei tam, kad jos dalyvavimo procese pareikalautų teismas.

78. Taigi, jei Teisingumo Teismas pripažintų nacionaliniam teismui galimybę pripažinti Bendrijos akto negaliojimą, atrodo, būtų normalu nustatyti sąlygą, kad jį priėmusi institucija galėtų dalyvauti procese⁵⁶.

79. Esu linkęs manyti, kad Teisingumo Teismas monopolį panaikinti Bendrijos aktus sau suteikė daugiau iš baimės atidaryti galiojimo klausimų Pandoros skrynią nei dėl

pavojaus, būdingo tokioms byloms kaip nagrinėjamoji *College van Beroep*; taigi reikia išsamiau panagrinėti Sutartyje įtvirtintą teismų bendradarbiavimo sistemą, kad būtų rasta galimybė pripažinti šią teisę nacionaliniams teisėjams.

4. Apmąstymai dėl sprendimo *Foto-Frost* atsižvelgiant į EB 234 straipsnyje įtvirtintą teismų bendradarbiavimo mechanizmą

80. Kadangi yra keliamas klausimas dėl sprendimo *Foto-Frost*, ši byla buvo paskirta Didžiajai kolegijai; turint omenyje sprendimo svarbą reikėtų, kad vykstant procesui būtų papildomai surengtas posėdis, siekiant Teisingumo Teismui iškilusią dilemą išsamiau išnagrinėti dalyvaujant visoms valstybėms narėms ir Bendrijos institucijoms; tai leistų išplėsti bylos nagrinėjimą ir suteiktų jam diskursyvumo⁵⁷, būtino, kai yra nagrinėjamas jurisdikcijos pasiskirstymas Sąjungoje tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų⁵⁸. Taip kita linkme nukreipiant pro-

53 — 1979 m. vasario 13 d. Sprendimas *Granaria* (101/78, Rink. p. 623).

54 — Tai mažiausia, kas matyti iš 1981 m. gegužės 13 d. Sprendimo *International Chemical Corporation* (66/80, Rink. p. 1191).

55 — Nurodyto sprendimo *Foto-Frost* 18 punktas.

56 — P. Dyrberg, „La aplicación uniforme del derecho comunitario y las sentencias Cifit y Foto-Frost“, *Ordenamiento jurídico comunitario y mecanismos de tutela judicial efectiva*, Vitoria, 1995, p. 247 ir kt., ypač p. 255.

57 — D. Sarmiento, „Poder judicial e integración europea“, *Garrigues y Thomson Civitas*, Madridas, 2004, p. 334, gina šią mintį, kai bylos yra konstitucinio pobūdžio; be to, jis teigia, kad „vis labiau konstitucionalizuotose EB (ES) teisminės valdžios pertvarkymas, atitinkantis diskursyvų modelį, tapo būtinybe“.

58 — G. Isaac, „La modulation par la Cour de justice des Communautés européennes des effets dans le temps de ses arrêts d'invalidité“, *Cahiers de droit européen*, 1987, p. 444 ir kt., rašo, kad nėra reikalingesnės ir pavojingesnės užduoties nei ta, kurią Teisingumo Teismas atlieka tikslindamas savo paties kompetencijos turinį.

ceso struktūros koncepciją būtų padaryta pažanga gerinant nagrinėjimą ir ieškant sprendimo vykstant daugiašaliam dialogui, neatsiejamam nuo Europos realybės ir sukuriama pasitikėjimą teismams bendradarbiaujant pagal EB 234 straipsnį. Pasireiškusi mažiausiam nepaklusnumo ženklui, Teisingumo Teismas visada galėtų perimti nacionaliniams teismams perleistą jurisdikciją, kaip atsitiko Sifizui: vieną kartą sugrąžintas į gyvenimą, jis Hermio ranka buvo grąžintas į Hadą⁵⁹. Teisingumo Teismas nusprendė taip neišplėsti proceso: jei jam trūko tam tikrų elementų savo praktikai pakeisti, jis bet kuriuo atveju galėjo nuspręsti pradėti žodinę proceso dalį.

jurisdikciją, be jokio pagrindimo EB 234 straipsnio formuluotėje⁶⁰, įtvirtinęs *pareigą* kreiptis su prašymu priimti prejudicinį sprendimą tais atvejais, kai Sutarties autoriai numato tik *galimybę*⁶¹; taip pat jis pripažįsta sau išimtinę jurisdikciją prižiūrėti Bendrijos aktų galiojimą nacionalinių *teismų sąskaita*⁶². Vieną dieną upė grįš į savo vagą, ir nacionalinis teismas susigrąžins vaidmenį, kuriuo jis teismų bendradarbiavimo srityje turi dalytis su Teisingumo Teismu, nebeatlikdamas dispečerio vaidmens, kuris buvo jam skirtas dėl Liuksemburgo Teisingumo Teismo globėjiško mąstymo.

82. Ši byla galėtų padėti pertvarkyti abipusę atsakomybę, jeigu Teisingumo Teismas įrodytų pakankamą brandą, kad aiškiau akto teoriją, įtvirtintą sprendime *Cilfit ir kt.* prejudicinio klausimo dėl išaiškinimo atžvilgiu, pritaikytų klausimui dėl galiojimo.

81. Visų pirma pažymėtina, kad sprendime *Foto-Frost* Teisingumo Teismas suteikė sau

83. Kita vertus, kiti doktrinos atstovai yra nutarę skaityti šį sprendimą tarp eilučių,

59 — A. Camus, „Sizifo mitas“, vert. Violeta Tauragienė, *Baltos lankos*, Vilnius, 2006, p. 124, pasakoja, kad Sizifas prieš mirtį neapdairiai įsigeidė išbandyti savo žmonos meilę. Liepė jai nelaidoti jo kūno, o numesti jį miesto aikštės viduryje. Sizifas patenka į pragarą. Ten pasipiktinęs dėl tokio paklusnumo, prieštaraujancio žmogaus meilei, gavo Plutono leidimą sugrįžti į žemę ir nubausti žmoną. Tačiau kai vėl išvydo šio pasaulio vaizdus, pasimėgavo vandeniu, saule, šiltu akmeniu ir jūra, nebeplanoro grįžti į požemio tamsą. Negelbėjo nei raginiai, nei rūstūs grasinimai, nei įspėjimai. Dar daug metų gyveno Sizifas ant įlankos kranto, prie tviskančios jūros, tarp žemės šypsnų. Pririekė ypatingo dievų nuosprendžio. Merkurijus nusileido sučiupti narsuolio už pakarpos ir, atplėšęs jį nuo žemiškų džiaugsmų, jėga sugrąžino į požemio karalystę, kur jo jau laukė paruoštas akmuo. Minėti P. Brunel ir A. Bastian, p. 51, pažymi Camus latinizaciją, atliktą šiuo atžvilgiu, ir aiškina ją jo informacijos šaltiniais, ypač „Mythologie de Commelin“ ir „Grand Larousse“; tai paaiškina, kodėl jis renkasi Plutoną vietoj Hado, Merkurijų vietoj Hermio. Šie autoriai minėtame kūrinyje, p. 45–46, teigia, kad istoriją su nepalaidotu kūnu sugalvojo pats Sizifas, nes prieš mirtį jis paprašė žmonos jo nelaidoti, kad turėtų pretekstą grįžti į gyvybę pasaulį.

60 — A. Glaesner, „Die Vorlagepflicht unterinstanzlicher Gerichte im Vorabentscheidungsverfahren“, *Europarecht*, Nr. 2/1990, p. 143 ir kt.; A. Barav, „Le renvoi préjudiciel communautaire“, *Justices*, Nr. 6, 1997 m. balandis–birželis, p. 1 ir kt.; J. Pertek, „La pratique du renvoi préjudiciel en droit communautaire“, *Paryžius*, 2001, p. 78, net jei antrasis to neteigia taip griežtai.

61 — Minėtas A. Barav, p. 5.

62 — Minėtas A. Barav, p. 6.

nustačius kitą prasnę nei toji, kuri matyti perskaičius pirmą kartą⁶³.

84. Iš tikrųjų, nors sprendimas *Cilfit ir kt.* įtvirtino nagrinėjamą teoriją klausimo dėl išaiškinimo atžvilgiu, jo rezoliucinėje dalyje aukščiausios instancijos nacionaliniai teismai yra raginami būti apdairūs, kai nagrinėja klausimą, susijusį su Bendrijos teisės aiškiniu arba taikymu⁶⁴. Kad ir kaip būtų, aiškaus akto teorija dėl labai griežtų jai nustatytų kriterijų tampa tokia abstrakti, kad atsiduria teorinio simbolizmo pasaulyje⁶⁵.

85. Taip pat nėra priežasčių iš anksto atmesti mintį, kilusią anksčiau, nei buvo priimti sprendimai *Cilfit ir kt.* ir *Foto-Frost*, kad yra akivaizdžiai neteisėti aktai⁶⁶, kuriuos dėl šios priežasties nacionalinis teismas pripažintų niekiniams arba negaliojančiams ir nereikėtų kreiptis į Teisingumo Teismą, be kita ko, tokiomis aplinkybėmis kaip šioje byloje.

86. Šios jurisdikcijos grąžinimas nacionaliniams teismams pagal Sutarties formuluotę ir esmę, net ir taikomas tik tokiais atvejais, tai yra pripažįstant akivaizdžiai negaliojančio akto teoriją klausimo dėl galiojimo atžvilgiu, būtų palankus teismų dialogui, grindžiamam abipuse pagarba kiekvieno prerogatyvoms⁶⁷.

87. Be to, sprendimo *Foto-Frost* 17 punkte, siekiant pateisinti išimtinės jurisdikcijos pripažinti Bendrijos aktus esant negaliojančius suteikimą Teisingumo Teismui, yra naudojamas argumentas, kad EB 230 straipsnis jam suteikia šią jurisdikciją, kaip ir ieškiniams dėl panaikinimo. Tačiau Teisingumo Teismo monopolis nagrinėjant šiuos ieškinius buvo teisingai kritikuojamas, nes jis nekyla iš šios nuostatos žodžių⁶⁸. Logiška, kad jei laikoma, jog EB 234 straipsnis leidžia nacionaliniams teismams neigti šių aktų galiojimą, EB 230 straipsnyje nereikia jokios nuorodos į šią išimtinę Bendrijos teismo kompetenciją.

88. Be to, jei būtų be reikalo išsaugota pareiga kreiptis į Teisingumo Teismą su prejudiciniu klausimu tokiu atveju kaip bendrovės *Gaston Schul* byloje, kai norma yra akivaizdžiai negaliojanti, tai liudytų apie pernelyg didelį formalizmą, blogai suderi-

63 — H. Rasmussen. „The European Court's Acte Clair Strategy in C.I.L.F.L.T. (Or: Acte Clair, of Course! But What does it Mean?)“, *European Law Review*, Nr. 10/1984, p. 242 ir kt.

64 — Minėtas H. Rasmussen, p. 259.

65 — Minėtas K. Lenaerts, p. 500; J. Boulouis, M. Darmon. „Contentieux communautaire“, *Paryžius*, 1997, p. 27.

66 — Kaip yra pažymėjęs minėtas J.-F. Couzinet, p. 659.

67 — Minėtas A. Barav, p. 1.

68 — Minėtas P. Dyrberg, p. 254.

namą su tinkamo teisingumo administravimo principu. Šiomis aplinkybėmis išryškėja *College van Beroep* pastabų dėl proceso ekonomijos reikšmė.

buvo įtrauktos į Sutartis, sprendimas *Foto-Frost* nepaveikė Bendrijos teisės aktų leidėjo, kuris praleido įvairias progas, visų pirma Maastrichto, Amsterdamo ir Nicos sutartis, taip pat Sutartį dėl Konstitucijos Europai (Sutartis pasirašyta 2004 m. spalio 29 d.; įsigaliojimas yra numatytas 2006 m. lapkričio 1 d., jeigu, kaip numatyta, valstybės narės ją ratifikuos), neįtraukęs šio Teisingumo Teismo įnašo į viršvalstybinius Sąjungos aktus. Ši tyla parodo labai daug ir verčia manyti, kad taip dirbtinai sukurtas monopolis yra nepriimtinas.

89. Nacionaliniam teismui negalima skirti tokios beprasmės baudmės kaip Sizifui. Albert Camus pateiktas šio personažo suvokimas turbūt yra įžvalgiausias – jis laiko jį „absurdo herojumi“⁶⁹, nes nėra baisesnės baudmės nei beprasmiškas ir beviltiškas darbas; tačiau savo kūrinio pabaigoje jis yra tikras, kad Sizifas „pranoksta savo lemtį. Jis tvirtesnis už savo akmenį“⁷⁰, ir jį išgelbsti jo sąmoningumas⁷¹. „Įžvalgumas, kuris turėtų tapti jo kančia, sykiu tampa jo pergale“⁷².

90. Baigiant nagrinėjimą pažymėtina, kad, skirtingai nuo to, kas teismų praktikoje nutiko kitoms iniciatyvoms, kurios pamažu

91. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manau, kad atsakymu į pirmąjį klausimą, kurį Teisingumo Teismui pateikė Nyderlandų teismas, valstybių narių teismams, esant tokio pobūdžio aplinkybėms kaip nagrinėjamosios, turi būti pripažinta galimybė netaikyti Bendrijos akto, kurio galiojimas yra ginčijamas. Mano įsitikinimas, kad siūlomas sprendimas nekelia jokio pavojaus Bendrijos teisės vientisumui, galiausiai grindžiamas tuo, kad nacionaliniai teismai, turėdami menkiausią abejonę, pasinaudos savo „išminties menu“⁷³ ir vėliau rinksis pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

69 – Minėtas A. Camus, p. 156.

70 – Minėtas A. Camus, p. 157.

71 – Tai galima pastebėti iš to, kaip yra vaizduojamas Sizifas. Nuostabiąjame Ticiano paveiksle, eksponuojamame Prado muziejuje Madride, yra išryškintas akmens dydis ir herojaus pastangos jį išlaikyti, Sizifo galva susilieja su akmens nelygumais, kuriuose jis slepia savo užsispyrimą. Dar kartą reikia pacituoti Camus (minėtas veikalas, p. 157): „Veidas, taip vargęs prie akmens, pats jau virto akmeniu“. Tačiau paveikslo gilumoje matoma sceną apšviečianti šviesa, sukelianti tam tikrą pergalės jausmą. Vokiečių menininko Schmidt-Hofer skulptūros, vaizduojančios Sizifo kūną, nulieta iš bronzos, atleistišką, išreiškiantį išskirtinę siekių drąsą ir pergalę to, kas siekia brangaus tikslo, formos ir minties darma tiesiogiai išreiškia visą mitologinio herojaus charizmą.

72 – Minėtame A. Camus, p. 125, priduriama, kad „nėra tokios lemties, kurios nebūtų galima įveikti panieka“.

73 – Leidžiu sau pasinaudoti ispanų rašytojo Baltasar Gracián (1601–1658) kūrinio „Oráculo manual y el Arte de la Prudencia“ labiausiai žinoma pavadinimo dalimi; šio kūrinio pirmasis leidimas pasirodė Huesca mieste 1647 metais. Visą knygą sudaro 300 aforizmų su komentarais, kuriais siekiama išmokyti praktinės išminties, suteikiančios atsargumo ir kruopštumo, būtinų norint įveikti kasdienius iššūkius; šis kūrinys aiškiai skiriasi nuo François de La Rochefoucault (1613–1680) „Maksimų“ ir Francisco de Quevedo (1580–1645) satyrinių ir sarkastinių, nors ir juokingų bei pamokomų sentencijų.

VI — Išvada

92. Atsižvelgdamas į šių samprotavimų visumą, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* klausimus:

- „1. EB 234 straipsnio trečiojoji pastraipa nereikalauja, kad joje minimas nacionalinis teismas pateiktų Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl institucijų akto galiojimo; šis teismas gali netaikyti akto, kai pats Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs kitą panašų aktą negaliojantį ir nagrinėjamas aktas negalioja dėl tų pačių priežasčių.
2. 1995 m. birželio 23 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1423/95, nustatančio išsamias cukraus sektoriaus produktų, išskyrus melasą, importo įgyvendinimo taisykles, 4 straipsnio 1 ir 2 dalys negalioja, nes numato, kad šiame straipsnyje nurodytas papildomas mokestis turi būti iš esmės nustatytas remiantis tipine kaina.“